

HET MARIE-JOSÉPARK

De groene long van de Machtenswijk

In een sterk verstedelijkte zone in Sint-Jans-Molenbeek zorgt het Marie-Josépark voor enkele hectare aan gras en bos. Zeldzaam en het vermelden waard, is de typische plantengroei van Brabants onderhout. Maar met zijn sport- en vrijetijdsinfrastructuren heeft het park ook een meer sociale roeping.

EEN VLEUGJE GESCHIEDENIS

De enkele hectaren van het Marie-Josépark behoorden vroeger tot de eigendom Oostendaal, een bosrijk en moerassig domein in de vallei van de Molenbeek, waar drie vijvers waren uitgegraven. In 1614 werd er een kasteeltje langs een van de vijvers opgetrokken.

In de 18e eeuw behoorde het toe aan Antoine-Emmanuel de Roovere, griffier van de Stad Brussel, die er zijn buitenverblijf van maakte. De daaropvolgende eeuw ging de eigendom over in de handen van Mathieu de Ruddere Lokeren, zijn dochter Zoé en vervolgens Graaf Ways-Ruart, die het in 1920 aan de gemeente Molenbeek verkocht.

Eigenlijk was het zo dat de gemeente, omdat ze het niet kon kopen, het domein al vanaf het einde van de oorlog huurde en het voor het publiek openstelde. De gemeente slaagde er ook in het bospatrimonium te behouden door zich meer dan eens te verzetten tegen de plannen van de Duitse bezetter, die de bomen wilde kappen om er brandhout van te maken.

Landschapsarchitect Louis Van der Swaelmen (aan wie we de tuinjwijken Le Logis en Floréal in Watermaal-Bosvoorde te danken hebben) vormde de eigendom Oostendaal om tot een openbaar park. Hij legde de moeraszone droog met ophogingen, stippelde enkele wandeldreven uit en tekende gazons en nieuwe paden.

De gemeente droeg het nieuwe park op aan Prinses Marie-José, dochter van koning Albert I, die het op 15 augustus 1922 officieel kwam inhuldigen. Kort daarna werd er nog een kiosk voor de plaatselijke harmonieorkesten geplaatst, en later kwamen er sportinstallaties langs de Joseph Baecklaan bij.

Wanneer in 1952 de Machtenslaan wordt aangelegd en er een groot complex van sociale woningen wordt gebouwd, ondergaat het Marie-Josépark diverse aanpassingen. Het oude en vervallen kasteel van Oostendaal wordt afgebroken. Op de hoek van de Machtenslaan en de De Rooverelaan wordt een imposant gietijzeren hek naar het voorbeeld van de hekken van de Place Stanislas in Nancy geplaatst, terwijl er ook een recreatiecentrum voor kinderen uit de grond wordt gestampt. Het daaropvolgende decennium komen daar een Japanse tuin met watervallen, een volière voor exotische vogels en tribunes rond het voetbalterrein bij: een aantal van deze inrichtingen zijn ondertussen verdwenen.

Het Marie-Josépark staat sinds 1999 op de Brusselse erfgoedlijst omwille van zowel esthetische (de scenografie van de plek) als wetenschappelijke (opmerkelijke bomen) criteria.

ALGEMENE BESCHRIJVING: TUSSEN PARK EN BOS

Het Marie-Josépark, dat aan alle kanten omringd is door een ligusterheg, heeft eigenlijk twee gezichten. Het vlakke stadspark dat de bezoeker verwelkomt zodra hij de monumentale ingang aan de De Rooverelaan passeert, wordt bosrijk en heuvelachtig naarmate men de Joseph Baecklaan en haar sportfaciliteiten nadert.

Het laagst gelegen deel van het park ligt rond de drie kleine vijvers van het oorspronkelijke domein. Ze werden om veiligheidsredenen afgesloten met rode hekken. Ganzen, eenden en andere watervogels bevolken hun oevers en onmiddellijke omgeving, waar ook hokken en een volière werden geplaatst. Een brugje met in rots uitgehouwen relingen en stenen oevers getuigen van de uitgesproken voorkeur van de landschapsarchitecten van het begin van de eeuw voor de bouwsels in romantische stijl van de 19e eeuw (imitatieruïnes, schilderachtige constructies...).

De open zone tussen de vijvers werd ontworpen als een speelterrein voor de allerkleinsten.

Helemaal rondom liggen grote gazons waar bomen, alleenstaand of in groepjes, de ruimte inkleden en tot leven brengen. Op een van deze gazons staat het paviljoen van een gemeentelijke kleuterschool. Een Normandische villa aan de De Rooverelaan, met een achterzijde die uitsteekt op het park net naast een van de vijvers, herbergt de jeugdbrigade van de politie en het ontmoetingscentrum van het OCMW voor de gepensioneerden van Molenbeek.

Het meer heuvelachtige deel van het park wordt doorkruist door een brede dreef, omzoomd door een dubbele rij platanen. Ze loopt langs een centrale heuvel waar een acidofiel beukenbos boven uittorent. Op de flanken krijgen de beuken het gezelschap van haagbeuken, essen, platanen, acacia's en een mooie struiklaag (vlierbomen, hulst, meidoorn...). Op de grond groeit hier en daar een bosanemoon, naast (dominante) klimop, gevlekte aronskelk, speenkruid, verschillende varensoorten, boszegge... Hier lijkt het meer op een bos. Een van de taluds van deze vallei, niet ver van de ingang aan de Joseph Baecklaan, is omheind om de honden er vrij te laten rondrennen.

In het noordwesten scheidt een rij haagbeuken het park van de sportfaciliteiten.

OPMERKELIJKE FAUNA EN FLORA

In 2008 en 2009 nam de gemeente Molenbeek het initiatief om de vogels te inventariseren, een initiatief dat later werd voortgezet. Het Marie-Josépark deed daarbij dienst als een van de waarnemingspunten. Er werden een veertigtal vogels opgetekend, en dat zowel op regelmatige basis (Turkse tortel, halsbandparkiet en grote alexanderparkiet, grote bonte specht, winterkoninkje, heggenmus, zanglijster, goudhaantje...), als in de winter (vink, Europese groenling) of tijdens de broedperiode (gierzwaluw, tijftjaf, zwartkop).

Rond de vijvers leven ook waterhoenders, wilde eenden en nijlganzen. De blauwe reiger wordt er regelmatig gespot, en de aalscholver is in de winter een vertrouwde gast.

Er werd een 'contraceptieve' houten duiventil aan de voet van de bosheuvel geplaatst om de wildgroei van de meer 'ordinaire' vogels tegen te gaan. Het is de bedoeling om de duiven met voedsel naar deze plek te lokken zodat ze er hun eieren leggen, om die dan te vervangen door valse exemplaren. Maar de verhoopte resultaten blijven voorlopig uit.

Ondanks het verbod zijn er nog te veel mensen die de duiven voederen. Bovendien doen de duiven zich ook te goed aan het voedsel voor de eenden en andere vogels van de vijvers.

Hoewel het Marie-Josépark als site is geklasseerd, zijn het vooral de vele opmerkelijke bomen die het een groot wetenschappelijk belang schenken. De pracht en imposante omvang van 17 ervan (2 haagbeuken, 3 essen, 2 kastanjabomen, 5 Canadese populieren, 1 treurwilg...) leverden ze een plaats op de lijst met opmerkelijke bomen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op. Andere blijken bijzonder zeldzaam op het Brussels grondgebied, zoals de groene aucuba, de viburnum of dwergmispel.

BEHEERSPRINCIPE

De dienst Aanplantingen van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek staat in voor het dagelijkse onderhoud van het Marie-Josépark (afval verzamelen, gazons maaien, hagen en bomen snoeien, vijvers en hun omgeving schoonmaken, onderhoud van paden, stadsmeubilair en spelen sportelementen...).

Met het oog op het verbeteren van de waterkwaliteit in de drie vijvers van het park, wordt de installatie van een zuiveringssysteem via helofytenfilters bestudeerd. Dit zal ook een gelegenheid zijn om deze watermassa's te vernieuwen en om misschien de volière te verplaatsen. Ook de aanleg van een composthoop waar de hondenbrigade vroeger haar kennel had, behoort tot de plannen van de dienst Aanplantingen. Als Monumenten en sites tenminste geen bezwaar aantekent ...

OPMERKELIJKE MONUMENTEN EN BOUWWERKEN

MONUMENTEN

Kapel van Sint-Rochus

Dit kleine bouwwerk van rode baksteen met daarop een kruis van blauwe steen, werd opgetrokken in de 16e eeuw tijdens een pestepidemie en daardoor gewijd aan Sint-Rochus, tot wie men in zulke omstandigheden bad. Zoals vermeld op twee stenen aan weerszijden van de niche werd de kapel in 1893 en 1942 gerestaureerd.

BEELDHOUWWERKEN

Mahatma Gandhi – René Cliquet (1899 – 1977)

Bronzen standbeeld ingewijd op 18 oktober 1969 ter ere van de honderdste verjaardag van de spirituele en politieke leider uit India. De sokkel draagt de vermelding 'Mahatma Gandhi 1869-1938'. Op een plaat aan de voet van het standbeeld staat het bekende citaat 'The world is my family'.

L'Aurore – Charles De Brichy (1878-1913)

Allegorie van de geboorte van de dag, in 1922 in het Marie-Josépark geplaatst, op het moment van haar officiële opening.

RECREATIEVE ACTIVITEITEN

SPEELTERREINEN

Huisje in de vorm van een paddenstoel, kleine glijbaan en enkele veertoestellen (wipkippen) in een kleurrijke structuur.

SPORTACTIVITEITEN

Fitheidsparcours van 870 meter.

Voetbalveld en enkele skateboard- of rollerramps aan de Joseph Baecklaan.

Twee overdekte petanquebanen

GROENE RUIMTEN IN DE BUURT

- Ten noorden: het Muzenpark, Karreveldpark en Elisabethpark;
- Ten noordoosten: het Bonneviepark;
- Ten zuidwesten: het Bospark;
- Ten zuidoosten: het Dauwpark;
- Ten oosten: het Gieterijpark;
- Ten westen: het Albertpark en het park en de site van het Scheutbos.

Oppervlakte: 6 hectare 27 are

Typologie: stadspark met beboste zone

Eigenaar: de gemeente Sint-Jans-Molenbeek

Beheer: de dienst Aanplantingen van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek

Monumentenlijst: het Marie-Josépark staat als site op de beschermingslijst sinds 25 februari 1999.

PRAKTISCHE INFORMATIE

OPENINGSUREN

Van november tot en met maart: van 9 tot 17 uur.

Van april tot en met oktober: van 8 tot 21 uur.

CONTACT

Dienst Aanplantingen van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek: 02 412 12 80/81/83 (van 7.30 u tot 15.45 u)

In geval van nood: Politiezone Brussel West: 02 412 12 12.

UITRUSTING

Banken, vuilnisbakken, infoborden, fitheidsparcours, voetbalveld, skateboardramps, petanquebanen, speelterrein en -tuin, voliëre, afgesloten zone om honden vrij in te laten rennen, huisje in de vorm van een paddenstoel, 'contraceptieve' duiventil.

ER GERAKEN

Het Marie-Josépark in Sint-Jans-Molenbeek vormt een driehoek tussen de Edmond Machtenslaan, de De Rooverelaan en de Joseph Baecklaan. Langs deze drie wegen vindt u ingangen, beschermd met hekken.

BEREIKBAARHEID ANDERVALIDEN

Ja.

OPENBAAR VERVOER

Metro: 1, 2, 5 en 6 (halte Weststation).

Trams: 82 en 83 (haltes Joseph Baeck en Weststation).

Bus 84 (haltes Dubois en Joseph Baeck), 86 (haltes Dubois, Joseph Baeck en Weststation).

Bus De Lijn 126, 127 en 128 (halte Weststation).

MEER INFORMATIE

- Meer info over de [culturele routes van parken en tuinen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#)
- Bezoek de fotogalerij van de [Virtual Landscape Gallery](#)
- Meer info over [de Inventaris van opmerkelijke bomen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#)
- Meer info over [de wilde avifauna van Sint-Jans-Molenbeek](#)

